

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 4
HÄFTE 4
1917

Döm själv!

På noggrant iaktagna och kritiskt bedömda fakta, men icke på blotta teorier grunda sig meddelandena om Salubrin. De offentliggjorda uppgifterna om Salubrins märkvärdiga förmåga att **motverka svullnad och blodstockningar vid fall av yttre skador**, om dess **giftfrihet** och egenskap att **icke hindra cellbildning och läkning**, då det användes av lämplig utspädning, bekräftas därför med varje nytt försök.

Försök Salubrin och använd det efter bruksanvisningen! Ni skall då av egen erfarenhet kunna bedöma, varför uppfinningen alltjämt kommer till allt större användning. Partilager hos

Geijer & C:o, Stockholm.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

För kapitalister, särskilt fruntimmer har det länge varit ett önskningsmål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrödda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4.)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter inflytna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen, att inteckningarna bliva vederbörlig tid förnyade. Om en os avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr

Ledig annonsplats!

Telefon
539
Malmö

Perslow's

SDEN &
MANUFAKTUR-
AFFÄR

alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG IV

15 FEBRUARI 1917

HÄFTE 4

Automatisk löneroglering.

Den som av intresse för avlöningsprinciper i någon mån följt uttalanden, förslag och motförslag, som framkommit i samband med lönerogleringar för den eller den kategorien av löntagare, har näppeligen kunnat undgå en känsla av hopplöshet inför problemets svårighet. Den tillfälliga karaktären av dessa s. k. "lösningar" av olika lönefrågor ligger i öppen dag. Erfarenheten har också visat, att inte väl har en lönerogform blivit genomförd, förr än krav på en ny framställes. Givetvis måste penningvärdetssjunkande och levnadskostnadernas ständiga stigande alstra behovet av ideliga ändringar och stegringar av lönenivån. "Att utfinna ett avlöningssystem, varigenom avlöningarna på ett smidigare sätt anpassa sig efter levnadskostnadernas växling" — vilket önskemål framställes i ett uttalande av ordf. i k. lärarelönenämnden, förre ecklesiastikministern P. E. Lindström —, bör givetvis under sådana förhållanden betraktas som en fråga av grundläggande betydelse. I en liten broschyr "Löntagarens

sociala problem", en sammanställning av artiklar publicerade i tidskrifter och tidningar under hösten 1916, har direktören för Stockholms stads statistiska kontor, fil. dr. J. Guinchard, framlagt ett förslag till lösning av frågan, vilket är synnerligen intresseväckande. Både ur allmän synpunkt och med hänsyn till kvinnliga löntagares ställning — detta fastän författaren icke speciellt berör de kvinnliga tjänstemännens förhållanden. Påståendet kan synas djärvt, men då dr Guinchard i sin broschyr är logiker, vilket icke alltid kan sägas om dem, som behandla avlöningpolitik, torde han ursäkta att en kommentator söker draga konsekvenser ur hans premisser.

Den nya metod, som förf. framställer, benämner han själv "automatisk löneroglering enligt indexmetoden".

Som bekant utgick lönerna i äldre tider i stor utsträckning in natura, icke blott i husrum, bränsle, lyse utan även i livsmedel, kläder och andra förnödenhetsartiklar. Sedermera befanns det praktiskt att omräkna de flesta av dessa

“persedlar“ i penningar efter s. k. markegång. Numera ha de fasta lönerna utan hänsyn till det växlande värdet av “varor och tjänstbarheter“ i regel fått träda i stället. Ännu kvarstår emellertid i stor utsträckning natura-avlöning i form av bostad, bränsle, lyse och delvis även beklädnad, och t. o. m. markegångstaxorna ha ännu i vissa fall sin betydelse för omräkning av vissa löner m. m., som fortfarande formellt utgå in natura. Ett kuriöst exempel från vårt nutida Stockholm angives. Kyrkoherden och komministrarna i Maria församling uppbära alltjämt i huvudsaklig lön resp. 2,800 och 1,400 kbft spannmål, som givetvis omräknas i penningar.

Vore det ej skäl, frågar dr G., att återgå i någon form till våra förfäders förnuftiga metoder?

Att emellertid som grundval för moderna löneregleringar varken kan läggas prisvariationerna i “ett hundrade näver“, “1 kg. saltgrön ål“, “1 kg. sälspäck“, “1 tjog granstör“ eller “1 säck av buldan“, vilka värden av förf. citeras ur flydda tiders ekonomiska avtal, eller ens av noteringarna för spannmål, ved och andra trängande förnödenheter i vårt moderna samhälle är ju tydligt. Men vi ha dock genom statistiska kontorets levnadskostnadsundersökning för Stockholm och socialstyrelsens budgetsundersökning för hela landet material för mätande av vad förf. kallar “levnadskostnadsindexen“.

Att här återgiva de sifferuppgifter, som belysa prisstegringarna eller beräkningsmetoden medges icke av utrymmet. Emellertid uppgår enligt

kommersekollegii beräkningar ökningen i levnadskostnader i juli 1916 i jämförelse med juli 1914 till 28,1 proc., en siffra som endast obetydligt understiger den av dr G. approximativt kalkylerade 30 proc. för samma tid. Verkstadsföreningen, som på grundval av en hela landet avseende statistik även gjort en undersökning, har också kommit till ungefär samma resultat. Att tre av varandra oberoende undersökningar överensstämma är givetvis en borgen för resultatets riktighet och bevisar möjligheten att framställa en korrekt levnadskostnadsindex, som skulle kunna automatiskt reglera lönerna.

Beträffande statens löneregleringar yttras följande, som nog så karakteristiskt belyser tillvägagångssättet: “Redan de förberedande arbetena genom en kommitté taga åratals, och efter diverse remisser, blötningar och stötningar, prutningar och förändringar — vilka ofta nog äro försämringar — framkommer ett definitivt förslag, som i lyckligaste fall, efter icke allt för många retuscheringar i sista stund, vinner högsta vederbörandes godkännande. När beslutet fattas, har i regel tiden gått om de primära beräkningarnas grundval, och man är mogen — att börja om“.

I Stockholms stad ha med nästan matematisk regelbundenhet löneregleringar fått vidtagas vart 5:te år: 1900, 1905 och 1911.

Varför icke då, frågar förf., “taga tjuren vid hornen“ och införa proceduren som en enligt normativt beslut regelbundet vart 5:te år återkommande

automatiskt skeende förrättning — dock utan den stora kommittéapparaten m. m.?

Proceduren angives på följande sätt: Man väljer en levnadskostnadsindex, utarbetad efter viss enhetlig metod för de fundamentala förnödenheterna. Till grund för löneregleringen i Stockholm 1911 kunde t. ex. legat medeltalet för levnadskostnadsindexen i Stockholm för femårsperioden 1906—10. Medeltalet för perioden 1911—15 kunde blivit grundläggande för den lönereglering, som skulle ha ägt rum 1916, o. s. v. Den procentiska ökningen i levnadskostnadsindex, som härigenom konstateras — avrundad enligt vederbörandes beslut —, pålägges de enligt det bestående lönesystemet faktiskt utgående avlöningarna, utan att själva lönesystemet med dess lönesatser och ålders tillägg m. m. i övrigt rubbas. Härigenom kommer sålunda avlöningen att utgå efter en slags modern "markegång".

Detta är grundprincipen i dr Guinchards nya löneregleringsmetod. Han förutsätter själv möjligheten av att man skall förskräckas över "den förbluffande enkelheten" i hans förslag och över att även de högre lönerna kunna få tillskott. Starkt betonande skadan för staten i sin helhet av en sänkning av statstjänstemännens sociala och ekonomiska nivå och framhållande det faktum, att den enskilda verksamheten, som erbjuder större ekonomiska möjligheter, tenderar att suga till sig för statsförvaltningen välbehövliga förmågor, är det med denna författarens utgångspunkt alldeles naturligt, att han anser den pålagda indexprocenten (på de

högre lönerna) vara rättvis. De representera just det belopp, som verkligen behövs för att lönerna fortfarande skola vara lika mycket värda som förut. "Man bör icke blott räkna med fysiologiska existensminima utan även med de sociala".

Att även löneregleringar nedåt — under vissa förhållanden — skulle vara principiellt riktiga erkännes, men författaren påpekar gent emot sådana åtgärder faran av att förbise "den svårgripbara kulturfaktorn, levnadsstandardens höjning". (Att korrektion för världskrig och andra katastrofer med inverkan på det ekonomiska läget bör göras är självfallet.)

Vad "den förbluffande enkelheten" i förslaget beträffar, så synes det mig mera naturligt att tjasas än att förskräckas därav. Dessa mer eller mindre hetsiga lönestrider, då ofta intressen och meningar på ett pinsamt sätt brytas mellan medlemmar av samma kår, skulle ju då kunna avlysas! Lönestegringen skulle komma ändå — automatiskt, då den behövs. Kommittéapparaten avskaffande kan näppeligen håller beklagas.

Om blott en lika "förbluffande enkel" metod kunde utfinnas för att rättvist fastställa grundlöner och ålderstillägg m. m. Författaren påvisar "att med de moderna statistiska metoderna hinder icke möter för ett praktiskt genomförande av den lika urgamla som rättvisa principen lön efter pris". Han säger, att man vid löneregleringsproblemet — förutom med själva arbetsprestationen — naturligtvis räknar ytterst med levnadsbehoven såsom grundläggande, både de fysio-

logiska och de så att säga mera sociala eller levnadsstandarden. "Man borde åtminstone räkna så." Med utgångspunkt i det historiska faktum, att den svenska ämbets- och tjänstemannakåren ekonomiskt och socialt innehaft en sådan ställning, att denna kår rekryterats av samhällets bästa element, påyrkar dr Guinchard nödvändigheten av att staten så sörjer för sina tjänare, att deras standard uppehålls.

Om man nu tänker på de högre befattningarna och i enlighet med grundlagens ord, att tjänster skola tillsättas "efter förtjänst och skicklighet allena", med rätta (ibland med orätt) håller före, att dessa befattningsinnehavare representera ett stort mått av kompetens och kunskaper, så är det klart, att staten måste — om ock för högt pris — köpa sig dessas arbete. Men det har gått med statens förvaltningsgrenar liksom med enskilda företag — de ha övergått till stordrift. Härmed sammanhänger arbetets specialisering i allt högre grad och det fruktansvärda faktum, att av de många på de lägre stadierna, som måste sysselsätta sig med ett osjälvtändigt, föga intelligent arbete, någon enahanda detalj, där personligt initiativ icke kan förekomma, blott en mycket liten procent har möjlighet att nå fram till ett arbete, som i egentlig mening kan kallas intellektuellt. Stora kategorier av män och kvinnor i våra lägre tjänstemannagrader representera i själva verket en sida av kulturens offerväsande — de nämligen, som skulle kunna göra en högre arbetsprestation. Men när nu deras faktiska arbete är mycket lätt ersatt — tyvärr är det ingen

frälsning från detta faktum —, så b'ir det nog i Sverige lika litet som i andra länder någon möjlighet att i längden hålla upp vare sig löne- eller bildningsnivån, så som önskligt vore. Och kanske är den överkvalificerade arbetskraften på många arbetsområden ändå ett ont, som måste värka bort — även om proceduren är smärtsam!

Kvinnofrågan lämnas åsido i dr Guinchards lilla broschyr. Man kan ju åtminstone tills vidare hänge sig åt den förhoppningen, att författaren, som så friskt och frankt rullar upp sin löne-regleringsmetod efter principen "lön efter pris", icke suspenderar sin logik ifråga om de "inkonsekventa" kvinnorna. Givetvis måste förf. såsom anhängare av ifrågavarande princip anses densamma, med hänsynstagande till löntagarnas sociala standard, också giltig vid fastställande av lönesystemet i sin helhet. Var passa in principen: lön efter sexualsystemet, om man utom de grundläggande synpunkterna "förtjänst och skicklighet" samt arbetsprestation också skall fastställa "löner efter pris"? Ett konglomerat av korsande principer torde bli svårt att förena i ett system. Och det är ovedersägligt, att priser icke ställa sig lägre för kvinnor än för män. De restauratörer, vedhandlare, hyresvärdar etc., som sänka sina priser för kvinnliga kunder, existera icke. Men den fysiologiska olikheten? Under debatterna om ålderdomspensioneringen gjordes av kompetenta personer gällande, att värdet av vad en kvinna verkligen behövde mindre än en man ifråga om näringsämnen (genomsnittligt taget) var ytterst

obetydligt. För personer tillhörande skikt av samhället, som leva över det fysiologiska existensminimumet och icke tillhöra kroppsarbetarnas kategori, torde differensen vara alldeles omätbar. Men den sociala standarden? Ja, här föreligger en olikhet. Kvinnorna sakna rösträtt. De betalas, utan tvivel lägre därför att de genom bristen på rösträtt ha en lägre social standard än männen, och de ha en lägre social standard, därför att de tvingas ner på ett lägre löneplan (även då utbildning och arbetsprestationer äro lika med deras manliga arbetskamraters). En sannskyldig *circulus vitiosus!*

Utan att vara entusiast för åsikten att försörjare böra erhålla särskilda tillskott påpekar dr Guinchard, att denna princip visserligen kan kombineras med den av honom framställda löne-regleringsmetoden. Det bör i detta sammanhang betonas, att kvinnornas lösen "lika lön för lika arbete" ävenledes är förenlig med en rättfärdig och för man och kvinna lika tillämpning av försörjarprincipen. Förf. ger uttryck åt sitt stora bekymmer för Sverges låga äktenskapsfrekvens och i all synnerhet låga nativitet, som beträffande de ifrågavarande kategorierna män ställes i samband med de alltför låga lönerna. Men är det verkligen tänkbart, att lönerna kunna höjas i det oändliga, i den mån att de betäcka de ökade levnadskostnaderna icke blott för tjänsteinnehavarna utan för hustrur, eventuellt änkor, och för större familjer, i fråga om de kategorier, vilkas arbete

icke innebär någon nämnvärd personlig förmåga eller insats? Sådant arbete, som genom en obönhörlig utveckling, blir allt mera mekaniskt. Låt oss komma ihåg den alltmer i detalj genomförda specialiseringen och alla våra skriv- och räknemaskiner m. m. d., som reducerar det personliga momentet i arbetsprestationerna. Redan nu är ett stort antal män helt enkelt ur stånd att reda sig med den allt tyngre bördan av att försörja en familj — både i livet och efter döden. Nej, utvecklingen går — antingen vi vilja det eller ej — efter helt andra linjer. Inom de övre samhällslagren kommer, liksom redan är förhållandet inom arbetsklassen, ett ständigt växande antal kvinnor — även gifta — att göra förvärvsarbete. Nativitetsfrågans närmaste öde beror på samhällets förmåga att anpassa sig efter de nya kraven, dess villighet att underlätta i stället för att hindra de gifta kvinnornas arbete och möjliggöra deras moderskap.

Som exempel på vad som kan göras i den vägen har tanken på kortare arbetstid för mödrar eller gifta kvinnor framkommit, något som exempelvis diskuterats i Frankrike under dessa yttersta tider. Visserligen kunna olägenheter och svårigheter — i många fall — uppstå genom en sådan utveckling; men alternativet står för växande kategorier av människor mellan familjer med försörjningsbördan vilande på både mannens och kvinnans axlar — eller inga familjer alls. Varför icke se den sanningen i ansiktet och inrätta sig därefter.

ANNA KLEMAN.

Önskemål i äktenskapslagstiftningen.

III.

Det finns en punkt i de svenska kvinnornas framställning till lagberedningen, där jag tror att kvinnornas önskemål böra särskilt understrykas, nämligen den 4:de punkten, där vi begära att tvister mellan makar måtte hänvisas till en myndighet bestående av både män och kvinnor. Denna punkt har tillkommit under den givna förutsättningen, att målsmanskapet med en ny lag kommer att bortfalla. Det är med fasthållande av denna förutsättning jag nu vill utveckla hur jag tänkt mig att en myndighet med domsrätt uteslutande i äktenskapliga tvister möjligen skulle kunna vara beskaffad, och jag dristar göra detta, emedan jag tror, att kvinnornas mening med en sådan domstol, deras önskan att där se kvinnor representerade måhända kan behöva en belysning. Men ingalunda är jag nog förmäten att tro, att inte herrar lagstiftare, ifall tanken på en myndighet av detta slag upptages till prövning, skulle finna en mycket bättre form för densamma.

Det har i annat sammanhang framhållits, att om en bestämmanderätt, som förut allenast utövats av en, kommer att genom en ny lag delas på två, meningsbrytningar kunna komma att uppstå, som påkalla en tredjes ingripande. Det kommer otvivelaktigt att ta tid innan en lag, som tillintetgjort ett så urgammalt maktbegrepp som mannens målsmanskap, levat sig in i det allmänna medvetandet. Det kan ju hända,

att en och annan äkta man inte så lätt kommer att kunna glömma den försvunna storhetstiden utan reagerar mera än tillbörligt. Och helt visst komma hustrurna i medvetandet om sin nya rätt att där det behövs, och kanske också ibland in absurdum, fordra att få denna rätt tillgodosedd. Det finnes då redan i 1915 års lag om äktenskaps ingående och upplösning en förordning, ur vilken måhända skulle kunna växa fram en rådgivande och dömande myndighet av det slag kvinnorna tänkt sig. Jag menar förordningen om medling såsom villkor för beviljande av hemskillnad.

Det är ju tämligen troligt, att i fall av ekonomiska meningsskiljaktigheter ett ingripande utifrån, av rent praktiska skäl, kan bli nödvändigt utan att sönderingen inom ett äktenskap kommit så långt som till tanken på skilsmässa. Och lika antagligt är det också, att ett sådant ekonomiskt tvisteämne av måhända mera oväsentlig art kan i sig bära fröet till misshälligheter av allvarligare slag, som i alla händelser förr eller senare skulle leda till behovet av medling. Funnes då medling att tillgå på ett tidigare stadium av meningsbrytning, skulle den kunna komma att verka förebyggande och i många fall göra sig själv obehövlig i den mening 1915 års lag avser.

Så vitt jag förstår, har denna lag inte uppställt något hinder för att till medlare skall under vissa begränsade

förhållanden en kvinna kunna utses. Lagtexten stipulerar, att såsom medlare utan vidare alltid godtages antingen präst i svensk församling, där makarna — eller endera — äro kyrkobokförda, eller präst inom sådan församling av främmande trosbekännare, som har rätt till offentlig religionsutövning och som båda makarna — eller endera — tillhöra, eller också häradshövdingen eller i stad rättens ordförande. Slutligen kan annan person i anledning av makes framställning utses att företaga medlingen.

Det är således endast då på begäran medlingen uppdrages åt någon därtill särskilt utsedd person, som en kvinna kan tänkas komma i fråga.

Alldeles visst torde emellertid kunna sägas, att en förordning, som skall möta så mycket känslöstämningar, så många intima och ömtåliga situationer som den om medling eller dom i äktenskapliga tvister, behöver vara smidigare än kanske någon annan förordning i hela lagstiftningen. Och något av denna smidighet skulle möjligen kunna nås om även utan särskild anhållan tillgång alltid funnes till en kvinnlig lika väl som till en manlig medlare. Jag har därför tänkt mig, att medlarskapet skulle komma att utformas i en sådan riktning, att i stället för självskrivna medlare inom varje församling funnes två, av församlingen föreslagna och av Konungens Befallningshavande eller annan myndighet förordnade medlare, en manlig och en kvinnlig. Och det kan nog förutses såsom säkert, att den manlige medlaren då i vanligaste fall bleve en av för-

samlingens präster. Parterna skulle ha rätt att efter önskan vända sig till den ena eller andra av dessa medlare. Lyckas ej den ena medlaren reda upp förhållandena, skulle han äga rättighet att tillkalla den andra. Först i den händelse, att ej håller dessa båda tillsammans nå ett resultat, skulle den situation inträda, som nödvändiggjorde anlitande av en dömande myndighet. På medlarnas anmälan till häradsrättens — eller i stad till rådsturättens — ordförande skulle då den domstol konstitueras, som med häradshövding eller borgmästare såsom ordförande och de båda medlarna såsom bisittare skulle äga att avgiva dom i målet. Hade parterna av en eller annan anledning ej förtroende för de ordinarie medlarna eller vore dessa jäviga, skulle andra på makarnas begäran kunna utses, och det hela i övrigt genomföras på samma sätt.

Denna domstol för slitande av äktenskapliga tvister skulle således organiskt växa fram ur medlareinstitutionen och sammanhånga med den. Och den skulle inte komma att förete någon för vår rättskipning främmande form. Den skulle endast komma att utgöra en för ett särskilt slag av rättsmål utbruten avdelning av härads- eller rådsturätterna och liksom dessa bestå av nämndemän eller illiterata bisittare med en jurist såsom ordförande. Om åt samma myndighet också skulle kunna lämnas rätt att döma till hemskillnad, skulle alltså äktenskapsmålens första instans fullständigt frigöras från de vanliga domstolarna. Dessa mål skulle kunna få den avskilda och grannliga be-

handling, som deras ömtåliga natur kräver.

Då jag nyss sade, att formen för den tänkta domstolen i äktenskapsmål inte skulle komma att förete något för vår rättskipning främmande, sade jag någonting, som kanske får betraktas endast som en sanning med modifikation. Fastän svenska kvinnor för närvarande inte ha rätt att vara domare, förutsatte jag nämligen, att de såsom bisittare skulle kunna göras till medlemmar i dessa domstolar. En liten, liten glänta på dörren finns emellertid, och genom den har en eller annan kvinna sluppit in i skiljedomstol. Och det kan ju tyckas, som om dömande i sådana slags tvister, som det här är fråga om, har ganska mycket tycke av skiljedom. Men kan det inte räknas dit — ja, så finns det ingen annan utväg än att vi måste be om att bli insläppta också bland nämndemännen. De sitta ju i rätten såsom representanter för det sunda bondeförståndet. Det är ju möjligt att också kvinnor kunna ha något slags förstånd, värt att ta vara på!?

Eller förefaller det egentligen inte ganska påtagligt, att till bedömande av de ömtåliga komplikationerna inom en äktenskaplig söndring i all synnerhet kloka gifta kvinnors erfarenhet skulle kunna utgöra ett värdefullt komplement till lagtexten? Genom årtusenden ha hustrur visat att de även under mycket vidriga förhållanden och utan personlig äktenskaplig lycka kunna hålla ihop ett hem. Se vi oss omkring, kunna vi inte undgå att märka att en hustru, som har en mindervärdig man, bättre och tåligare — ja, kanske alltför tåligt

bär upp hemmet, än den man i allmänhet kan göra, som har en dålig hustru. Visar inte detta, att kvinnan i sin natur har just de förutsättningar nedlagda, som äro nödvändiga för att förstå vad som brister i ett söndrat äktenskap och att hon också känner botemedlen? Veta för resten inte alla män, som ha kloka hustrur eller goda mödrar, att de hos dem kunna få förnuftiga och efterföljansvärda råd och kanske också ett klart domslut — alldeles som kvinnor med kloka män eller goda fäder veta vart de skola gå, när de behöva hjälp. I ett gott äktenskap hjälpas man och hustru åt att lösa dess problem, de må vara än så svåra. Och därför tro vi kvinnor, att män och kvinnor måste hjälpas åt också när det gäller att bistå dem, som inte kunna lösa sina problem själva.

GERTRUD TÖRNELL.

Kringblick.

En lärorik historia även för oss. Ett av de argument, som amerikanskorna stöja sig på i sin nu pågående energiska kampanj för ett kongressbeslut om rösträtt för kvinnor i den stora republikens samtliga stater, är påvisandet av den oerhörda prisstegringen på alla livs-förnödenheter, vilken i Amerika nu nått en grad, som gör att det sjuder av protester hela landet över. Otaliga kommittéer och nämnder arbeta med undersökningar, utredningar och förslag angående regleringar till det bättre, men alltfjämt stiga priserna endast högre och högre. I regel bestå alla dessa kommittéer uteslutande av män. Nu fråga de amerikanska rösträttskvinnorna, om man ej kunde tänka sig, att kvinnorna i sin egenskap av husmödrar skulle kunna ha ett klokt ord att säga i frågor som dessa och om inte de som medlemmar av dessa

kommittéer och i allmänhet som röstande medborgare skulle kunna hjälpa till med ett effektiva ordnande av livsmedelsfrågan?

Det är ju inte utan att vi göra oss samma fråga här, i liknande fördömelse som vi äro i dessa livsmedelstragediens tider. Det kan i vilket fall som helst vara av intresse att ta del av en lärorik historia, som *Woman's Journal* publicerar i ett av sina senaste nummer. Ett illustrativt exempel på ett kallblodigt schackrande med livsmedel, vilket, om även amerikanskt, dock i dessa tider tyckes ha sin motsvarighet litet varstades, då endast liknande transaktioner något förklarar den orimliga knappheten och dyrheten av en mängd livsförnödenheter.

Det är berättelsen om en vagnslast äggs äventyr och irrfärder, alltifrån hönsgårdarna i Indiana till ändpunkten för dess odysseé, New-Yorks frukostbord.

Första köpet avslutades med en grosshandelsfirma, som "gjorde" i smör och ägg, till ett pris av $24\frac{1}{2}$ cents för dussin. Denna firma sålde äggen till en man, som kör ut med en vagn och säljer direkt till konsumenter. Denne betalte $25\frac{1}{2}$ cents pr dussin — men icke för att sälja ut dem utan i spekulation att hålla på dem i förhoppning om prisstegring. Detta var i juni förlidet år. I september sålde denne man äggen tillbaka till samma grosshandelsfirma för 29 cents. Samma dag som detta köp avslutades, sålde firman partiet till en annan firma för 30 cents. Denna firma, som begagnade sig av inspektörer, upptäckte att det var sekunda-ägg, ej prima, som de utgivits för. Nu skulle enligt gällande förordningar den bedräglige säljaren bötas 10 % av försäljningssumman. Några böter blev det icke tal om, i stället återköptes äggen av den första firman till samma pris, 30 cents.

Vid det laget var det oktober och fyra månader sedan äggen sändes ut i världen från sina hönsgårdar. Äggpriset var i stigande, och partiet såldes till ännu en annan firma, denna gång dock som sekunda kylda ägg. De nya ägarna sålde några lådor till jobbare för 31—32 cents pr dussin. Den återstående vagnslasten såldes med en profit av 73 dollars.

Detta var den 8 november. Nästa dag fann

firman, som gjort sig denna profit, att marknaden var i stigande och köpte tillbaka äggen för en fjärdedels cent mer pr dussin än vad den själv erhållit för dem. Efter detta splittrades partiet. Tio lådor inbringade 32 cents, 311 stycken $32\frac{1}{2}$ cents. Köparen av dessa sista lådor sålde 20 av dem till en distributör till hoteller och restauranger för 34 cents. Denne man köpte senare de återstående 291 lådorna för 34 cents och lagrade dem för vintermarknaden. Ehuru de daterade sig från juni månad, sålde han dem under vintern såsom goda. De bästa — han hade dock funnit nödigt att göra en sorts gallring och gradering av dem — till hoteller och restauranger för 43 cents; de "sekunda" såldes som löskokningsägg för 42 cents; en pastejförsäljare köpte de spräckta och en garvare de skämda. Några av de "goda" gingo hos specerihandlare för 46 till 55 cents. En pensionatägare fick några för 42.

Det var den historien, som kompletteras av nedanstående.

I staten New-York är det tillåtet att lagra ägg för 10 månader, i kylrum. När de tio månaderna gått, skeppa ägarna sina ägg över gränsen till Pennsylvania, och Pennsylvaniamännen skeppa dem tillbaka till New-York, och så går man på i det oändliga. Tills man kommer långt över den tid, som den här omnämnda vagnslasten ägg från Indiana hade att överkomma innan de hamnade — hos de olyckliga konsumenterna. Och myndigheterna i New-York och Pennsylvania slå sina kloka huvuden ihop, men ha ännu inte funnit något sätt att stoppa jobberiet.

Historien är lärorik. Statshushållet klaras icke av männen. Vi komma tillbaka till att det finns en av staten obrukad kategori hushållare, som möjligen kunde komma med några praktiska förslag. — Och i vilket fall som helst ha rätt att vara med om att välja de män, som ordna åt dem de förhållanden, under vilka de, kvinnorna, ha att sköta sin dagliga gärning och hushållning!

"En plan till allmän hälsa". Under denna rubrik meddelar *The Common Cause* ett förslag, som framkommit för London och en del lantkommuner och som avser åtgärder till

hindrande av den nu under kriget mer än någonsin tilltagande faran av vissa smittosamma sjukdomars spridande. Det märkliga härvidlag är en inlaga, som en inom Hammersmiths kommunalnämnd tillsatt kommitté översänt till inrikesministern och som drar ett brett streck över dubbelmoralens system.

Denna av gamla åsikter och fördomar o-hindrade kommitté menar, att en man, som, ehuru han känner den skada han med all sannolikhet tillfogar sig själv, sin hustru och sina barn och samhället i allmänhet, brukar umgänge med prostituerade, bör anses icke mindre brottslig än ägaren av ett dåligt hus eller en prostituerad och att han, om han påträffas i sådant sällskap eller i illa kända kvarter, skall kunna ställas under åtal.

Samtidigt föreslår kommittén att såväl staden

London som lantkommunerna skulle ha rätt att åtala prostituerade, som påträffas på illa kända ställen.

I samband med detta må här nämnas ett yrkande, som gjorts av Franska Kvinnors Nationalförbunds Section de l'Unité de la Morale med anledning av att en kommitté tillsatts för att inom landet ordna samma förhållanden som de ovan berörda i England. I en skrivelse till inrikesministern säger sektionen: "Vi tillåta oss, herr minister, att göra er uppmärksam på att genom tillsättande av denna kommitté tolv män tillsatts att vaka över att prostituerade kvinnor icke smitta männen, och nu ville vi bedja Eder att tillsätta åtminstone tre kvinnor i denna kommitté, så att åtminstone tre kvinnor må arbeta för att männen icke smitta kvinnorna."

Konstnärinnornas utställning i Liljewalchs konsthall.

För tredje gången ha svenska konstnärinnor samlats till stor utställning. Denna gång är Liljewalchs konsthall valplatsen, och det är nu som förut Föreningen Svenska Konstnärinnor, som tagit initiativet och utfärdat inbjudning till deltagande även utom sin egen krets. Förutom över 100 medlemmar ha ett flertal svenska gäster hörsammat kallelsen. Dessutom deltagar ett 60-tal medlemmar av Vereinigung Bildende Künstlerinnen Österreichs, som trotsat krigstidens transportsvårigheter och utställa ett stort antal dukar.

De som följt med de kvinnliga konstnärernas strävanden under de sista åren motsågo tvivelsutan denna utställning med stor spänning. Redan från första stund har föreningen haft för

vida gränser, samlat upp inom sig allt för många svaga krafter. Detta kom ju kännbarast till synes vid Baltiska utställningen 1914, då ju också, naturligtvis i flera fall just till följd av detta missförhållande, en del av våra främsta förmågor separerade sig från sina kvinnliga kamrater och utställde fritt i salarna. Ett offentligt framträdande på detta sätt får ju i främsta rummet politisk karaktär, och det är ett stort ansvar att sätta igång en dylik massoffensiv. Det gäller här som på andra områden att självkritik och kravej kunna sättas noghögt om målet skall nås. I konsten mer än eljest är det ej kvantiteten utan kvaliteten som betyder något.

Det kan ej frånkommas, att en anmärkning i denna riktning måste göras

mot den nu öppnade utställningen. Och dock ligger felet mest däri, att de enklare krafterna ofta nog fått oproportionerligt stort utrymme, ja, t. o. m. i ett par fall förvånande framträdande platser, medan andra, som man i stället väntat få se allsidigt och gott representerade, endast fått med ett fåtal arbeten. Obetydliga akvareller och oljefärgsskisser med tama landskap, studier från västkusten, som lika väl kunna vara målade vid en sörmländsk damm, irriterar ögat i snart sagt varje sal.

Och dock har med denna utställning ett gott grepp gjorts med den vida ram, som samlingen fått. Det är något synnerligen tilltalande i detta — Elisabeth Warling och Sigrid Hjertén Grünwald på samma gång i konsthallen. Detta förhållande tystar givetvis även många anmärkningar mot juryns urval. Allsidigheten är denna utställnings största dygd.

I det brokiga virrvarret stannar man liksom lugnad inför de båda minnesutställningarna: Elisabeth Warling och Anna Nordgren. Här är intet jäkt, intet effektsökeri. De båda målarinnorna tillhörde den lyckliga generation av konstnärer, som utgjorde 1880-talets upptäckarflock, den klara luftens, solens, ljusets nyupptäckare. Det är något flärdlöst i deras sätt att måla, de måla som det är och ge en sällsam stämning i luftens grå, genomskinliga dis.

Den svenska avdelningens måleri omfattar huvudsakligen porträtt, oftast genreartade, och landskap. Då och då en kompromiss: porträtt i landskap samt i ett par fall interiörer. Stilleben och djurstudier förekomma även, bland de förstnämnda mest blomstermålning. I

allmänhet ha målarinnorna ej öppnat på den port, som leder in i sagans, legendens och historiens land, och tyckas ej känna behov av att med ett innehåll ge idéassociationer, som öka deras uttrycksmedel. I denna punkt äro de realister, långt mer än de samtida manliga generationerna. Tillfällighetsgenren lever här i allmänhet kvar i obrutet liv, som om 90-talet aldrig existerat. Undantag finnas naturligtvis. Mathilda Wiegert-Österlund och några få ha i sina skönt komponerade landskap fått in den tjsningskraft, som är denna, låt mig säga, det religiösa landskapets konst så egen. Alléen på den vida slätten, kalkugnen utanför Visby, de typiska Uppsalakåkarnas röda väggar, det vita husets gröna luckor mot markens snöslask och blöta is, alla dessa äro koloristiska pärlor. Mathilda Österlund är också utan tvivel en av de främsta koloristiska begåvningarna bland våra målarinnor. Fru Gerda Roosval-Kallstenius utställer ett litet landskap, "Vinter mars", som också hör till utställningens bästa. Charlotte Wahlström har ett flertal större och mindre dukar, av vilken "När bladen falla" och "Det gamla kapellet" äro särskilt beaktansvärda. Vidare märkas Ester Salmsons färglagda teckningar i dämpade färger, Alfhild Tamms "Ödegården", en fast borggruta, som liksom utgör backens organiska krön. Brita Ellström har en enda duk, en midsommarnattsdans med en egendomlig ljusblå dager enhetligt genomförd, och på sidorna om henne har Hilda Heyman fyra stora landskap. "Båtstaden" och "Det gröna vattnet och det blå" tilldraga sig uppmärksamheten

genom de glittrande vattenytorna och luften omkring båtarna, men "Sättern" verkar allt för mycket leksaksask. E. Schulz-Moberger har i ett par av sina möjligen litet torra landskap fått in en god dalastämning.

Det bleve för långt att här uppräknade de olika landskapisterna, ehuru flera av dem väl kunde locka till ingående behandling. Där märkas t.ex. Fanny Brate, tyvärr dåligt företrädd, E. Hammar-Moeschlin och Hedvig Strandberg, den sistnämnda med franska motiv, som egentligen utgöra en komplettering av minnesutställningarna. Edith Fischerström har några klara bjärta landskap, ganska verkningsfulla i sin brokiga färgmosaik. Av de ultramoderna ha Gabriele Münter och Sigrid Hjertén Grunewald utställt prov på sin landskapskonst. Bland den förstnämnda äro flera ovanligt vackra småstudier, såsom den typiska lilla förstadsvägen "Backe i Stocksund" och andra. Vida talrikare än landskapen äro porträtten representerade. Bland dem dröjer man främst inför Gerda Roosval-Kallstenius själfulla och i färg utsökta porträtt, tyvärr blott tre till antalet: professorskan Ulla Johansson, fröken S. och slutligen en porträttstudie av fru Roosval i vitt. Fru Caja Widegren har ej heller fått så mycket med, som man kunnat vänta sig. Dr. Sven Johanssons porträtt är kanske ett av de bästa; det är fullt av individualitet och man tvekar ej om att det måste vara likt och karakteristiskt. "Mona" är en förtjusande flickskildring, vackert komponerad mot landskapsfonden. Edith Fischerström har ett lustigt porträtt "Dam i vitt" och en del andra, såsom

"Två systrar" och ett barnporträtt. Elisabeth Barnekow utställer flera mondana damporträtt av mindre intresse och vida överträffade av hennes van Goben-porträtt och "Ung Engelska". A. Backlund-Celsing håller sig i den Vilhelmsonska genren med stora förgrundsfururer mot landskapsbakgrund eller rumsinteriörer. Elsa Ström Ciacelli har fått plats i skulpturhallen, och fru Hjertén Grunewald behärskar en vägg i sal 6. Hon har utan tvivel en stor begåvning för karikatyren och flera av hennes större dukar äro ett givet framsteg. Kompositionen i ateljébilden med den sittande modellen i högra hörnet t. ex. Det är emellertid synd att hon ej utställt något av sina små akvarellbarnporträtt, som funnos hos Gummesons i våras. Gabriele Münters temperamentsfulla porträtt tillhöra även understundom karikatyrkonsten, såsom "Kritiskt porträtt"; en del andra verka rasskildringar, såsom "Svensk flicka" och "Orientalisk gosse".

Blomstermåleriet är särskilt omhuldat av utställarinnorna. Flera konstnärinnor ha fått med ett och annat stilleben mest med blommor, men några såsom t. ex. Eva Åström, ha uteslutande naturalistiska blomstudier.

Även djurmålningen har sina representanter, Ida von Schulzenheim och Ida Leijonhufvud. Den sistnämnda skämtsamma hundporträtt äro mycket roande såsom "Terrier", "Vit dogg" och de båda lurviga taxarna.

Endast en svensk målarinna bland utställarna har ägnat sig åt dekorativ konst, Greta Ruuth, bekant från en uppmärksam utställning i våras

tillsammans med Anna Petrus, åt vilkens skulpturer hon även nu får ge fond i Skulptursalen. Hennes båda småakvareller med cirkusmotiv äro expressiva ögonblicksbilder.

Grafiken är mycket väl företrädd. Där märkas t. ex. Lydia Skottsbergs illustrationer till "Julkvällen". Ragnhild Nordensten, Eva Schillbergs o. andras stämningsfulla landskap fullständiga tillika med en del små akvareller, såsom Caroline B. Bruces kust, och havsbilder samt Gerda Palms Upsala slott, den stora landskapsserien.

Skulpturen i hallen rymmer en del förträffliga saker. Där är Gerda Springchorns småkonst, Alice Nordins "Askurna" och A. Petrus expressiva skulptur "Längtan", en grönpatinerad kvinnogestalt, "Sibylla", med håret som oftast i hennes kvinnomotiv dekorativt utnyttjat, här som en vägg, mot vilken hennes kropp och ansikte tecknar sig. Det kraftiga ynglingahuvudet m. fl. äro bekanta sedan vårens utställning.

Greta Fahlcrantz har bl. a. några "reliefs colorés", en tilltalande konst-
art, som det vore roligt om hon utvecklade. En del porträtt äro torra och tråkiga, såsom Ida Mattons "Unge idrottsman" med idrottsmärket omsorgsfullt återgivet och det väl benade håret. I allmänhet står Ida Matton långt ifrån den unga svenska skulpturens utveckling.

Det är otvivelaktigt, att de svenska konstnärinnorna i sina led ha många ovanligt framstående medlemmar av vitt skild läggning, och vi äro utställningens ordnare tack skyldiga, som givit utställningen detta omfång. Det skulle dock vara roligt om någon gång en utställning kom

till stånd, där allsidig belysning kunde ges åt många av de förnämsta verk. Där t. ex. Ellen Roosvals monumentala skulptur kunde få härska i en begränsad del, där den fick giva miljön sin stämning med eller utan andra konstverks bistånd. Där borde också Sigrid Blomberg, Ruth Milles och andra, som nu ej håller deltaga, få sin helgedom att fylla liksom ock måleriet och grafiken. En sådan utställning borde kunna bli intrycksfull och man skulle då, genom antalets begränsning, kunna undvika den förvirring, som med nödvändighet måste vidlåda en utställning, där deltagarna icke samlats av andlig sympati utan emedan de äro kvinnor.

I de salar som upplåtits åt Vereinigung Bildende Künstlerinnen Österreichs slår en helt annan ton, ett annat kynne emot den inträdande. Helhetsprägeln blir här starkare då urvalet är mera begränsat och det hela så att säga mera koncentrerat. Fru E. von Kaffl Granström, som är deras representant här vid utställningen, har utställt så väl i svenska som i österrikiska avdelningen. I den svenska är det landskap från vår lappmark, gjorda med utpräglat sinne för det dekorativa, så väl i tallarnas stammar och grenverk som själva naturens gestaltning och klippornas formationer. Bland sina landsmanninor har hon utom landskap en del porträttartade studier. Hennes färgskala är stark och lysande, men på samma gång dämpad, något som hon har gemensamt med flera av deltagarna.

Två namn dominera både genom antal och kvalitét: Sofie Korner och Helene Funke.

Den förstnämnda har uteslutande olja, för det mesta en dämpad färgskala, ett grått i grått, som dock innesluter en mångfald färger. Det ligger en oemotståndlig känsla i hennes människoskildring, uttryckt bl. a. i händerna, men mest genom själva kropparnashållning. "Adam och Eva", "Sibylle", "Mutter" och många andra äro exempel därpå. I "Sonnenblume", en ensam lysande gul solros i sin kruka, framträder hon som en utsökt stillebenmålare. Helene Funke har blott en del oljemålningar. Hon hyllar en betydligt mera färgrik genre med oförmedlat sammansatta färger. Hennes färgskala är anmärkningsvärt brokig i jämförelse med de andras. Vid sidan av de storfiguriga kompositionerna, som ett ögonblick för Hennigs i tankarna, hon har ett par utmärkt vackra landskap och en lång serie bilder från kusten, en apoteos åt den klara luften och kustbyarnas hemtrevligasegelskutor. Klara Epstein har två vackra landskap, isynnerhet en skildring från Normandie.

Bland de andra ha vi representanter för olika riktningar såväl inom grafik som måleri. Frida Salvendy, som utställer talrika stilleben, ett par bra pojkporträtt och en studie af en sittande naken flicka, med gula apelsiner mot den färglösa marken, står med hänsyn till modern expressivitet de nyssnämnda nära. Helene Stein hör till de starkt komponerande.

Valeri Petter konstruerar sina färgstarka bilder med distinkta svarta linjer, medan Anna Roskotovn i två tunna akvareller, "Vor siebzig Jahren", låtit färgen ligga i jämna ytor, en dekorativ konst i smått. Det skulle här bliva

alltför långt och av ringa glädje att uppräknat de långa raderna av namn.

Grafiken ger oss exempel på delvis torra arkitekturetsningar från kontinentens städer, delvis synnerligen vackra, bl. a. en del lätt färglagda såsom M. Sitta-Allées med gula, bruna och gråblå toner. H. Funke har etsningar, brunt i brunt, teckningsartat tunna. Bokillustrationer, främst sagomotiv, har flera representanter, och djurskildringar förekomma även bland grafikerna, såsom Karoline Ruhms roliga djur och M. Gutscher-Feglhübers tre rovfåglar på en bergspets.

Keramiken företräder skulpturen med Helene Jonovas, T. Schwets-Lehmanns, Johanna Meier-Michels och Karin Jarls mestadels figurala smågrupper. Lustiga äro A. Mardeganis dockor av tyg, isynnerhet de båda judarna.

I det hela är utställningen mycket givande, och de utländska gästerna ge stoff till många intressanta jämförelser med vårt lands konst.

Gerda Boëthius

Ett gott exempel, manande till efterföljd i prenumerationstiden nu i början av året, är Norrbottens länsstyrelses åtgärd att prenumerera på 235 ex. av tidningen Hemtrefnad samt en fabriksdisponents i Hälsingborg goda idé att prenumerera på 50 ex. av samma tidning för utdelning bland arbeterskorna vid fabriken.

Ginling College.

Kinas kvinnliga högskola.

Någon har kallat Kinas kvinnor för den största av detta lands utvecklade resurser. Detta uttalande står också som motto för den första redogörelse, som utsänts över Kinas första högskola för kvinnor, öppnad 1915.

Det är icke kinesiska staten och icke håller någon grupp kineser, som genom detta företag bereder tillfälle till utveckling för de slumrande intellektuella och sociala krafter, som kunna bo hos Kinas kvinnor. Initiativet och realiserandet av planen tillkomma fem amerikanska missionssällskap— och ha således givetvis ett med dessa sällskaps speciella verksamhet direkt sammanhängande syfte. Men hela planen, som den tyckes lagd, synes så klok och väl genomförd och har en så otvetydig syftning att verkligen bereda de unga kinesiskorna studiemöjligheter— något som deras egna ännu icke vårdat sig om—, att den är värd det största erkännande. För oss har denna sak det särskilda intresse, som varje pionjärarbete för kvinnornas höjande alltid äger!

Det var för några år sedan, när staten Connecticut plötsligen så att säga kände en stöt i samvetet över att den inom sitt vidsträckta område icke hade något kvinnligt college och där började en ivrig och, det måste tilläggas, omedelbart resultatrik rörelse för öppnandet av en kvinnlig högskola i Connecticut, som en grupp amerikanskor samtidigt började rådslå om vad som kunde göras för grundandet av en kinesisk kvinnlig

högskola. De kände genom sin missionsverksamhet, till de kinesiska förhållandena och hade redan sedan länge intresserat sig för kinesiskornas skolutbildning. Femton vanliga flickskolor, startade av amerikanska missionssällskap, funnos redan på olika platser i den stora Yangtze-dalen — ett territorium så stort som Förenta Staternas hela område öster om Klippiga Bergen —, men icke en möjlighet fanns för dessa kinesiska flickor att fortsätta sina studier efter slutad skolgång. (Under det att tio högskolor inom detta område öppnade sina portar för de unga kineserna.)

Amerikanskorna äro snabba i utförandet av sina planer. Inom kort, i november 1913, hade de ovan nämnda fem missionssällskapen förpliktat sig att realisera planen, och som lämplig plats för den blivande högskolan valdes Nanking. Redan våren 1914 hade det hela tagit så fast form, att man förvärvat tomtområde, hade pengar till inredning av skolan och hade döpt denna den första kvinnliga högskolan i Kina till Ginling College. Ginling är det urgamla namnet på Nanking, och den valda benämningen användes nu både av engelsmän och kineser. Den 17 september 1915 öppnades Ginling College med en enkel invigningshögtidlighet.

Inträdesfordringarna äro i huvudsak desamma som vid de bästa amerikanska högskolorna, om man räknar kinesiska och engelska såsom motsvarande

klassiska och moderna språk. Minimi-
fordran i fråga om engelska är åtta-årig
utbildning med en timme om dagen.
Parallellstudium på engelska av så gott
som alla ämnen är ordnad, då endast
få läroböcker finnas översatta till kine-
siska och dessa i allmänhet äro en tio
år för gamla. Meningen är emellertid,
att kinesiska skall vara det egentliga
undervisningsspråket, och då den s. k.
mandarindialekten, vilken talas över
hela Kina av de bildade klasserna.
Särskild vikt lägges på studiet av mo-
dern kinesisk litteratur och att eleverna
komma in i och förstå de moderna
idéströmningarna inom deras land.
Studierna skulle bedrivas på två linjer:
en humanistisk och en naturvetenskaplig.

Säkerligen var det inte små svårig-
heter, som mötte den energiska före-
ståndarinnan, mrs Lawrence Thurston,
B. S., från Mt. Holyoke College,
Amerika, och de övriga sex lärarinnorna,
som hade att taga upp undervisningen
i Ginling College, när klockan halv
nio den 17 september på morgonen
1915 lästerminen ringdes in. Men det
var intresserade lärarkrafter mrs Thurs-
ton hade att räkna med, akademiskt
bildade kvinnor från olika amerikanska
universitet och högskolor samt trenne
kinesiskor, Tsao Li-Yun, M. D., utexa-
minerad från Woman's Medical College
i Piladelphia, med fysiologi och hygien
som ämnen, Lee Ma-Li, M. A., från
Illinois' universitet, kemi och matema-
tik, och Wang Muh-Djai, från
Ling Seng, kinesiska klassiker.

De unga studerandena voro främ-
lingar för varandra och hade kommit
från vitt skilda trakter. Det visade sig

snart, att ehuru de talade engelska
ganska stapplande och med stor tvekan,
de dock gjorde sig bättre förstådda
av varandra på detta språk än på sina
olika kinesiska dialekter, faktiskt del-
vis alldeles oförståeliga den ena för den
andra. Det fanns alla de slag av skil-
jemurar så väl emellan lärare och ele-
ver som mellan de olika individerna
inom vardera av dessa två kategorier.
Att arbetet under den första tiden me-
ra än en gång kunde kännas tungt,
och till och med hopplöst, för ledarna
av företaget, kan man tänka sig. En
ytterlig ojämnhet i kunskaperna hos
eleverna gjorde undervisningen särde-
les svår, och valet mellan de två lin-
jerna — historia och psykologi eller
kemi och matematik — återigen ytter-
ligt svårt för dessa elever, som ofta
så föga visste vad som mest låg för
dem. Men eftersom man kom in i
arbetet redde sig så väl det ena som
det andra, och det är en stark tillför-
sikt om att man uppnått något verk-
ligt gott, som talar ur högskolans för-
sta årsberättelse.

Valet av studier visade sig vara ett
så svårlöst problem, att man snart
nog lade om planen med de två stu-
dielinjerna. Man har uppskjutit valet
till studiernas andra år, och det första
året upptar nu allmänna såväl huma-
nistiska som naturvetenskapliga kurser.
Därunder prövar sig då de studerande
fram till det de känna sig ha
mest håg för. Den första allmänna
halvårskursen i psykologi har man fun-
nit vara särskilt nyttig och utvecklande
för de unga studerandena, den har
hjälpit dem att förstå den rätta metoden

för studier, visat dem på föreställningskraftens och ett skapande sinnes rika skatter och medlen att utveckla dessa.

Sociologi anses likaledes för ett ämne av särdeles vikt just för de kinesiska kvinnorna, då sociala idéer ännu fått så ringa spridning i Kina.

Det faller av sig självt, att denna högskolelokal har ett för européer extraordinärt utseende. Den utgöres av ett antal rum men också av en mängd öppna gårdar med genomgångar från den ena till den andra, gallerier och verandor. De rum som finnas ligga alla mot sydsidan i de olika gårdarna, de förgallrade fönstren släppa alla in floder av solsken och frisk luft. Trädgården är en enda härlighet av persiko- och plommonträd, klängande rosor och blommande buskar.

Den bärande tanken för denna högskola har framför allt varit den, att ingenstädes utom just i Kina kan den unga kinesiskan få en utbildning, som gör henne verkligt skicklig att sedan arbeta i Kina. De som söka sig över till Amerika eller åt annat håll bli under sin studietid mer eller mindre främmande för sitt land. De så helt olika förhållandena och det främmande språket, på vilket studierna bedrivs, medför detta med nödvändighet. När de komma tillbaka till Kina, äro de ofta helt enkelt inte i stånd att på sitt eget språk ge ett fullgott uttryck för de idéer de under sin utomlandsvistelse tillägnat sig. De ha förlorat den intima kontakten med sitt land och ha svårighet för att riktigt inpassa sig i de gamla förhållandena. Däremot har man ansett, att efter en fullbordad högskole-

kurs i Kina, som nu blivit en möjlighet genom detta företag, skulle några års efterstudier utomlands på ett helt annat sätt bli fruktbarande och ej i samma grad verka skiljande från det egna landet, som då redan givit de unga den första, fasta grunden att stå på. De skola återvända som verkligt goda lärarinnor för andra uppväxande unga flickor, och flera högskolor skola efterhand kunna uppstå med egna kinesiska kvinnliga lärarekrafter.

Det är naturligtvis omöjligt att bestämma i vad mån missionärens önskan att nå fram till det mål han gjort till sitt, spridandet av kristendomens läror, varit motorn till detta företag och i vad mån det rena intresset att öppna vägar till kunskap för de förbisedda flickorna i Kina varit drivfjädern därtill. Givetvis är det en stor inflytelse-sfär, som vunnits genom en undervisningsanstalt, som ligger i missionssällskapens egna händer. Att döma av den årsredogörelse, som skickats ut för 1916 och som legat till grund för denna överblick av Kinas kvinnliga högskola, synes det emellertid ej vara obligatoriskt för eleverna att tillhöra den kristna kyrkan, då förteckningar över studerandena upptager — visserligen endast en men dock — en icke-kristen. Härmed må förhålla sig huru som helst. Med i större eller mindre grad medvetet syfte vid sidan av det direkta: att giva de unga kinesiskorna tillfälle till fortgående studier, ha dessa amerikanska missionssällskap satt sig i spetsen för en sak av vägrödjande betydelse för Kinas kvinnor.

ELLEN KLEMAN.

våldet. En och annan mänska trodde, att den eviga fredens tid dock en gång skulle komma, men de "eviga" frederna hittills ha, såsom förut är sagt, tyvärr varit av kortvarig beskaffenhet.

Jämsides med den svärmiska tanken om ständig fred, som ju dock alltid skulle realiseras genom överenskommelser mellan stridslystna, men av strid för tillfället trötta eller kuvade makter, har dock löpt en praktisk åder, förslag att under fredstid och på bred bas ordna de folkens mellanhavanden och tvistigheter, som måste uppstå.

Som naturligt var väcktes först förslaget av kloka, fredsälskande monarker — tanken att folket skulle ha rätt att deltaga i utrikesstyrelsen hade ännu inte vaknat. Den som först gav uttryck åt meningen, att staten inom Europa kunde ena sig till förbund, var Georg von Kunstatt, född i Podiebrad i Böhmen 1420. Som konung i Böhmen, till vilken plats han svingade sig upp, kallas han Georg Podiebrad. År 1464 gav han "förslag till ett europeiskt fursteförbund, som skulle vara löst från påvedömets förmynderskap, med återställande av internationell rätt".

Om denne Georg Podiebrad, hussit från barndomen och hussit allt framgent, har det omdömet stadgats, att han var "överlägsen klok, fosterlandsälskande", en "stark hand och ett milt sinne". Under den tid han som guvernator styrde Böhmens land "upphörde nävrätt och gränskrig fullständigt, rövarbanden försvunno, legosoldaterna hade ingen sysselsättning och måste draga hem igen. Handel och hantverk blomstrade". "För första gången gavs det

en konung, som uppfattade det politiska begreppet stat, för första gången gavs det tolerans." Och Georg Podiebrads särskilda biograf Frans von Palacky kallar honom "en ny tids häröld och förkämpe, som hussit, som statschef, som konung. Han dog som martyr för den moderna statens idé". Palacky anser även, att "den stora tanken att draga Europas angelägenheter inför ett råd av furstar under ordförandeskap av konungen av Frankrike, låta påvens och kejsarens auktoritet försvinna och göra kriget mot turkarna till europeisk angelägenhet" är början till den moderna folkrätten och härrör av Podiebrad själv, ehuru han "medgiver, att denne mera låtit leda sig av genial instinkt än av klar uppfattning".

Detta sista citat med det inskjutna ordet "medgiver" är av en av de historici, som vilja bevisa, att Podiebrad ingalunda är idéens fader. Den har ingivits honom av en "kosmopolitisk äventyrare", fransmannen Anton Martini. Det synes som om Podiebrads sätt att handhava makten var klokt och framsynt och som om hans "kosmopolitiska" vän var en förnuftig man, "men", fortsattes det Podiebrad ringaktande resonemanget, "planen är endast ett nytt och illa beräknat sätt att minska påvens och de katolska furstarnas makt".

Påven Paul II bannlyste Georg Podiebrad och hela hans familj 1466. Podiebrad dog 1471, och Martini är försvunnen ur historien.

Hundra år och mera gick det framåt i tiden, och sedan kom åter en monark med ett förslag till statsförbund. Men

liksom man angående Podiebrads plan ansåg, att den egentligen tänkts ut av hans favorit, har man sagt att Henrik IV:s av Navarra stora projekt åtminstone formulerats av hans vän och förtrogne Maximilian de Béthune, hertig av Sully (1559—1641). Mindre av känsluskäl, mera av historiska grunder har påståendet kommit, att Sully är upphovsman till den "ryktbara stora planen om en kristen republik, vilken så många historici tagit på allvar", — ehuru konungen egentligen var angelägen om att förödmjuka huset Habsburg, vars övermakt efterhand blivit tryckande för honom själv. Många, bland annat tvenne tyskar, M. Ritter: *Die Memoiren Sullys* under *grosse Plan* och Th. Kükelhaus: *Der Ursprung des Planes vom ewigen Frieden*, ha kritiskt undersökt Sullys memoarer och funnit antagandet bekräftat.

Efter Illustrerad Världshistoria återgives planens grundlinjer. Det skulle upprättas "en konfederation av oberoende nationaliteter, utan hänsyn till styrelseform och religion, men vilande på grundvalen av den religiösa fördragsamheten. Inom denna republik skulle den eviga freden härska, och alla internationella tvister mellan furstar och folk skulle vänligen slitas på europeiska kongresser, vilkas domslut alla skulle vara underkastade. Den kristna republiken skulle handla som en enda stat i förhållande till den övriga världen, den skulle driva turkarna till Asien men i stället en gång upptaga i sitt sköte den ännu barbariska, kristna stat, som innehade det östra Europa".

Henrik IV mördades 1610, och Sully

dog "mycket glömd" 1641, men tanken lever och blir allt mera aktuell, allt mera närmande sig sitt förverkligande, emedan, som Kant säger i slutet på sin avhandling *Zum ewigen Frieden*, denna, "den eviga freden... ejär någon tom idé, utan en uppgift, som så småningom löses och kommer sitt mål allt närmare, emedan tidsperioderna för varje framåtskridandets skede, som vi hoppas, bli allt kortare". Man sade också, att "det stora förslaget till dels framkommit, därför att Henrik IV därigenom ville omöjliggöra den världsstrid, vars utbrott han annars ansåg oundvikligt."

Striden kom, det trettioåriga kriget, som förödde stora delar av Europa. Och med anledning av detta kom en enskild man med ett försynt förslag om rådplägning mellan Europas stater. Han hette Thomas Lansius (1577—1657), studerade till jurist vid Tübingens universitet och blev omsider kansler vid samma universitet och i tillfälle att rädda sin stad undan krigets fador. Kanhända hade han redan förut tänkt på hur virrvarret skulle kunna ordnas, kanhända började han tänka därpå då och gav ut sina *Orationes seu consultatio de principater inter provincias Europæ*. Man ser att för honom var Europa staten, länderna underordnade, ehuru han ansåg, att ett av dessa länder borde ha överhöghet.

Boken säges ha varit mycket läst och diskuterad, kom uti sex upplagor, den sista 1637, och ansågs betänkelig nog att av den påvliga kurian uppsättas på listan av förbjudna böcker. Det

dröjde ett och ett halvt sekel efter Lansius, innan Immanuel Kant utgav *Zum ewigen Frieden*. "Den satiriska titeln", säger han, "tagen efter namnet på ett holländskt värdshus, på vars skylt en kyrkogård var avmålad".

Som på annat ställe är sagt, gjorde Kant sitt inlägg efter freden i Basel 1795. Han ger först sex normerande preliminärartiklar för själva fredsslutet och sedan i andra avsnittet definitivartiklar för den eviga fredens bibehållande.

Redan i den första definitivartikeln ser man, hur tanken på folkens rätt tränger sig i förgrunden. Den enda riktiga statsförfattningen är för Kant den republikanska, "ty då medborgarnes röster fordras till beslutet, om det skall bli krig eller icke, är intet naturligare än — att de noga betänka sig, innan de börja den svåra leken".

I den andra definitivartikeln når han till sitt egentliga förslag: folkrätten skall grundas på en federation av fria stater, och säger vidare: "det är egentligen underligt, att ordet Rätt — icke helt och hållet strukits ur krigspolitikens ordbok och att Hugo Grotius, Puffendorfm. fl. alltjämt citeras, ehuru deras codex — — ej har eller kan hava den ringaste lagliga kraft, emedan staterna såsom sådana ej stå under gemensam högre myndighet".

Och emedan det är så, och förhållandena icke kunna ändras, fortsättes bevisföringen: "utan överenskommelse folken emellan, så måste det bildas ett förbund av särskild art, fredsförbund skulle det kunna kallas, skilt från fredsföredragen därigenom, att dessa senare

blott söka göra slut på ett krig, men det förra på alla krig för alltid — —"

Och denna federationens idé, som efterhand skulle omfatta alla stater och på så sätt åstadkomma ett ständigt fredstillstånd, skulle kunna utföras. — Efterhand kunde en folkstad (*curitas gentium*) bildas och i sig upptaga alla folk på jorden.

Dock "världsrepubliken" stöter på hinder, som icke kunna övervinnas, "och om icke allt skall förloras, måste man nöja sig med det negativa surrogatet av ett krig avvärjande, bestående och sig alltmerta utbredande för bund". Den andra definitivartikeln federation av fria stater.

Det är blott helt summariska, stympade utdrag, som här kunnat givas, men hela detta underbara kapitel borde tolkas av den kunnigaste penna, så att all dess statsfiosofiska vishet, dess satiriska skärpa, dess bindande kraft bleve klar för allt folk.

Med storartad slutledningskonst bevisas i det följande, att endast i en federation är det möjligt att förena politik och moral, något som förefaller en pacifist i och för sig klart, eftersom federationen är mål och medel att göra slut på krig och krig är mänsklighetens stora syndafläck och omoral, men som nog annars tarvar vetenskaplig utredning och skolade grunder.

Immanuel Kant föddes 1724 och dog 1804, minnesslö, blind och svag. Hans "filosofiska utkast" *Zum ewigen Frieden* var blott ett led i raden av hans filosofiska skrifter.

Många människor ha säkert sins emellan

avhandlat möjligheterna av en förening staterna emellan; hur den skulle te sig; vilka svårigheter, freds- och lyckomöjligheter; den skulle medföra. Med mera och mindre vederhäftighet, befogenhet och framsynthet. Det är en tillfredsställelse, att bland allt det, som man icke vet, som man borde veta och som borde ha inpräglat sig i ens minne, om man hört det, dock kunna anföra något, som, även om det blott är ett hugskott av en livlig och andligt vaken person, dock hör till den föreliggande saken.

Claes Adelsköld anför i sina autobiografiska anteckningar ett uttalande 1858 av Carl XV som kronprins. "De europeiska västmakterna utmatta sig genom rustningar", sade prinsen, "och till sist kommer grytan i full kokning, och vad som sedan kokas ihop är ej gott att säga. Antingen kommer fågeln Fenix själv att uppstå ur askan efter världsbranden till tusenårigt lyckligt liv eller uppträder, som Napoleon I spådde, ur det blodiga skummet dess dotter, den högste gudens gunstling,* i röd frygisk mössa, för att därefter som drottning behärska 'Europas förenade stater'". Så långt prinsen, som tydligen icke ansåg, att det tusenåriga riket skulle blomstra i och med Europas förenade stater.

Adelsvärd själv tillägger: "Vilka välvingar därefter" (efter den militärdespotism, som efter hans mening rådde i Europa omkring år 1900,) "komma att äga rum, innan fågeln Fenix sänker sig ner och bygger sitt näste i 'Europas förenade stater', kan ingen spåman förutsäga".

Det som hittills har omtalats tillhör

*Enligt en grekisk myt var Fenix fader till Europa, som älskades av Jupiter.

redan historien; till sist må ock något nämnas om ett par av dem, som under det nu pågående världskriget uttalat sig.

Det enda räddningsmedlet, ett europiskt statsförbund, heter en broschyr av doktor Nico van Suchtelen, en av medlemmarna i kommitéen "Europeiska statsförbundet".

Det är särskilt gott och välbetänkt, att författaren uttalar sig om den redan förhandenvarande befintligheten av Förenade Stater. Han säger så här "Det är ett svårt problem, men det har blivit löst för Schweiz, för de Förenade Staterna av Nord-Amerika, för Tyska Riket och Syd-Afrika". För övrigt pekar deteldiga flygbladets titel ju tydligt på vart kommitéen vill. Det europeiska statsförbundet är det enda, som kan rädda Europa, "som efter att ha blivit alldeles utmattat genom en serie revanche-krig, blir alldeles tillintetgjort av Amerika på ekonomiskt och av Asien på politiskt område".

Det är väl dock blott Världens förenade stater, benämningen på stadsadvokaten Haakon Lökens föredrag på den nordiska fredskongressen i Stockholm, pingstdagen 1916, som äntligen skall göra slut på krigseländet. I Världens förenade stater skall omsider den mänskliga förbrödringstanken finna sitt slutliga mål.

Det kan dröja tusen år än till det tusenåriga riket kommer, men det kommer den dag, då det europeiska fursteförbundet, den kristna republiken, federationen av fria stater, Europas förenade stater, det europeiska statsförbundet får sin värdiga, mänskliga, gudomliga fulländning i Världens förenade stater.

ELLEN WESTER.

Fredrika = Bremer = Förbundets Fruktodlings- och Trädgårdsskola

APELRYD, adr. Båstad

börjar sin andra kurs den 1 mars.

Undervisning meddelas åt kvinnliga elever i trädgårdsodlingens olika grenar m. m. Prospekt erhålles och förfrågningar besvaras av

FÖRESTÅNDARINNAN, adr. Box 17 Båstad,
och å
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ
Klarabergsgatan 48, Stockholm.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats!

Anna Bengtsons Kappaffär

H. K. H. Kronprinsessans Hovleverantör.

STORTORGET 12, HELSINGBORG. — RIKS TEL. 1245.

REKOMMENDERAS

Kostym- oah Kapptyger. Stort urval. Beställningar emottages.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS PLATSFÖRMEDLING.

Å platsförmedlingen finnas anmälda lärarinnor, lektionsgivare, in- och utländska, kontorister, värdinnor samt hushållsbiträden av olika slag.

Rikst. 27 62 Platsförmedlingen är öppen kl. 12—4. A. T. 48 16

Årgångar av Veckotidningen DAGNY 1908—1913

erhållas mot ett pris av kr. 2:50 för inb. ex., kr. 1:75 för häft. ex. å

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ,
48 Klarabergsgatan, 2 tr., Stockholm.

HEMTREVNAD

Praktisk tidning för hemmet

utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**

Redaktör: FANNY EKENSTIERNA.

Utkommer med 40 åttasidiga n:r om året. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr 1:—, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser och poem, levnadsteckningar, religiösa och etiska uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912, 1913, 1914 och 1915 kr. 1:50 pr ex. samt för 1916 kr. 1:75 pr ex.

ANNONSER FÖR HERTHA

upptagas av

Fröken Ingeborg Bergström.

31 ÖSTERMALMSGATAN 31

Rikstel. 97 83.

Rikstel. 97 83.

Dr. ELIN BECKMANS Hetluftinstitut

BARNHUSGATAN 12

Riks 105 52

A. T. Br. 45 52

Rådfrågningsstid vard. $\frac{1}{2}$ 3—4.

Behandling medelst *hetluft*, **diathermie**, *massage* och *gymnastik* av kronisk reumatism och gikt, neuralgier, frostsador (*obs!* även ansiktet) och börjande ålderdomsbrand.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnörörelsen, utgiven av Fredrika-Bremer-Förbundet.

Redaktör: Ellen Kleman.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50, varvid prenumeration sker direkt genom Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 5:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 2:75. — Lösnummer 35 öre. **Redaktion och expedition:** 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. **Redaktionstid:** måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. **Expeditionen:** kl. II—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJUKKASSA

för bildade självförsörjande kvinnor.

Expeditionen: *Klarabergsgatan 48 II.*

OBS.! Öppen endast tisdagar och fredagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1. OBS.!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

==== BYRÅ ====

48 KLARABERGSGATAN 48

Rikstel. 27 62. Allm. tel. 48 16. Upplysningsbyrån Allm. tel. 48 50. Öppen: 11—4
Upplysningar lämnas kostnadsfritt rörande kvinnliga arbetsområden, utbildningskurser, löneförhållanden m. m. För utredningar avgift enligt överenskommelse.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅ

BARNHUSGATAN 6 n. b.

Rikstelefon 68 98

Tel.-adr.: Sköterskebyrån.

Allm. telefon 82 11

Byrån mottager sjukbud hela dagen: pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

Innehåll:

ve **Automatisk lönereglering.** Av *Anna Kleman.*

Önskemål i äktenskapslagstiftningen. III. Av *Gertrud Törnell.*

Kringblick.

ev. ve **Konstnärinnornas utställning i Liljevalchs konsthall.** Av *Gerda Boëthius.*

Ginling College. Kinas kvinnliga högskola. Av *Ellen Kleman.*

Europas Förenta Stater. Av *Ellen Wester.*

EN 66-ÅRIG KVINNA

erhåller 10,04 % på sina penningar, om hon tecknar en genast börjande livränta i **Allmänna Lifförsäkringsbolaget, Strandvägen 5 A, Stockholm.** För ett inbetalt kapital av Kr. 9,958 erhåller hon sålunda 1,000 kronor årligen intill dödsdagen. En livränta i "Allmänna Lif" är den bästa penningeplaceringen. Begär prospekt och upplysningar!

Antracit

Genom beviljade licenser leverera vi nu *prima* Antracit m. fl. Kol- och Kokssorter fritt hemtransporterad. Rekvirera genast Edert vinterbehov!

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT A.-B., Stockholm
Telefoner namnanrop: "OLAUS OLSSONS".